

ผลประโยชน์ไทย-จีนในกำมือรัฐบาลยิ่งลักษณ์

โดย รศ.ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คอลัมน์ “มองจีนมองไทย” กรุงเทพธุรกิจ

<http://www.bangkokbiznews.com/home/news/politics/opinion/aksornsri/news-list- 1. php>

ในช่วง 1-2 ปีมานี้ กระแส “นิยมจีน” ในเมืองไทยช่างแบ่งบานไปถ้วนทั่วเกือบจะทุกวงการ

โดยเฉพาะบรรดานักการเมืองและผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการไทยหลายแห่งต่างพากันยกย่อง “เชิดชูจีน” มากจนเกินจริง ทำให้ดิฉันอดที่จะเป็นกังวลไม่ได้ เพราะการ “เห่อจีน” หรือการมีภาพหลงตาในความสัมพันธ์กับจีนมากเกินไป อาจเกิดภาวะสับสนเสี่ยงทาง EQ

จนทำให้บรรดาผู้กำหนดนโยบายหรือผู้กุมอนาคตของประเทศไทยเหล่านั้นมีการตัดสินใจผิดพลาดทั้งในเชิงนโยบายและทางปฏิบัติก็เป็นได้ค่ะ

เมื่อเรารู้ว่า ดิฉันได้ไปเข้าประชุมติดตามและกำหนดท่าทีไทย-จีนร่วมกับอธิบดีกรมสำคัญของไทยรายหนึ่ง โดยมีหน่วยงานจากกระทรวงต่างๆ

และฝ่ายความมั่นคงของไทยกว่า 20 แห่งเข้าร่วมประชุมด้วย เมื่อเริ่มการประชุมคุณท่านอธิบดีก็เกริ่นนำรายย่าวัยย่องความสัมพันธ์ไทย-จีนอย่างสุดแสนเคลิบเคลิ้ม

โดยเฉพาะการใช้คำว่า “ที่สุด สูงสุด พิเศษ” อย่าพรั่นเพ้อ มีหน้าซำยังมีการเขียนบันทึกในรายงานราชการว่า “มีเพียงไทยเท่านั้นที่มีโครงสร้างพื้นฐานพร้อมมากที่สุด

เป็นมิตรที่จีนไว้วางใจได้มากที่สุด” และอื่นๆ อีกมากมาย

บทความในวันนี้ จึงตั้งใจที่จะนำเสนอประเด็น “ผลประโยชน์จีน” ในแผ่นดินไทยที่อยู่ในกำมือของรัฐบาลไทยชุดนี้มาบอกกล่าวรายงานให้ปวงชนชาวไทยได้รับรู้ทราบ เพื่อจะได้ช่วยกันเตือนสติ หรือช่วยเป็นปากเป็นเสียงและร่วมกันปกป้องผลประโยชน์ของชาติ (เมื่อถึงคราวจำเป็น) แต่เนื่องด้วยเนื้อที่จำกัด จะขอยกตัวอย่างเฉพาะกรณี “เหมืองแร่โปแตช” ในอีสานไทยเป็นกรณีศึกษาในเรื่องนี้นะคะ

ดิฉันตั้งใจใช้คำว่า “ผลประโยชน์ของจีน” ในกรณีของแร่โปแตช

เพราะฝ่ายจีนได้พยายามอย่างหนักที่จะเข้ามาลงทุนทำเหมืองแร่โปแตชในประเทศไทยตั้งแต่สมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธในปี 2547 โดยเฉพาะในอีสานไทย ซึ่งว่ากันว่า มีแร่โปแตชฝังอยู่ใต้ดินสลับกับชั้นเกลือหินอยู่เป็นบริเวณกว้าง เนื่องจากในอดีตแผ่นดินอีสานเคยเป็นทะเลมาก่อน

ฝ่ายจีนมีข้อมูลแหล่งแร่โปแตชของไทยเป็นอย่างดีและจับจ้องมองด้วยตาเป็นมัน นักการทูตจีนรายหนึ่งถึงกับกล่าวว่า “ไทยมีแร่ตัวนี้มากติดอันดับโลก ผมติดตามเรื่องนี้มานาน ไม่เข้าใจว่า ประเทศไทยนั่งทับกองเงินกองทองอยู่แต่ทำไมไม่นำมาใช้ประโยชน์เลย”

แร่โปแตชเป็นวัตถุดิบสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งฝ่ายจีนตระหนักเป็นอย่างดีว่า “แร่โปแตชสามารถนำมาผลิตเป็นปุ๋ยที่สำคัญทางการเกษตร และมีความต้องการใช้อย่างแพร่หลาย จึงมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงทางอาหารของโลก ที่ผ่านมา ประเทศตะวันตกเป็นฝ่ายผูกขาดในการกำหนดราคาแร่โปแตช จนทำให้ประเทศผู้ซื้อต้องแบกรับต้นทุนที่สูงมาก จีนจึงต้องการแสวงหาแหล่งแร่โปแตชใหม่ๆ เพื่อลดต้นทุนนี้” คำกล่าวนี้จึงชัดเจนว่า ประเด็นแร่โปแตชในอีสานไทยเป็นผลประโยชน์ของจีนมากเพียงใด และกลุ่มทุนจีนโดยบริษัท โซน่า หิมิงต้า โปแตช คอร์ปอเรชั่น (ประเทศไทย) จำกัด ได้เข้ามายื่นขอสำรวจและหาประโยชน์จากแหล่งแร่โปแตช ในจังหวัดอีสานของไทย ตั้งแต่ปี 2547

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมา กระบวนการพิจารณาเรื่องนี้ของรัฐบาลไทยต้องล่าช้า เนื่องจากมีการปฏิรูประบบการบริหารราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม ตาม พรบ. ปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม (2545) ทำให้หน่วยงานเดิมของไทยที่รับผิดชอบเรื่องนี้ คือ กรมทรัพยากรธรณี ถูกแยกออกเป็น 4 กรมและกระจายออกไปอยู่ใน 3 กระทรวง ได้แก่ (1) กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวงอุตสาหกรรม และ (4) กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน

การปฏิรูประบบราชการดังกล่าวทำให้คำยื่นขออาชญาบัตรพิเศษในการขออนุญาตสำรวจแร่ ต้องถูกโอนย้ายไปอยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงใหม่ คือ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้กลุ่มทุนจีนต้องเสียเวลาในการเริ่มกระบวนการยื่นเรื่องใหม่ และย่อมเป็นเรื่องไม่น่าพึงปรารถนาสำหรับฝ่ายจีน

จึงมีการวิ่งเต้นและผลักดันเพื่อผลประโยชน์ของจีนในเรื่องแร่โปแตชกับรัฐบาลไทยในเกือบจะทุกระดับ ไม่เว้นแม้กระทั่งระดับสูงสุด ได้แก่ นายกรัฐมนตรีของจีนก็ได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาหารือกับคุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (นายกรัฐมนตรีหญิงไทยที่ใส่ชุดประจำชาติของจีนได้สวยที่สุดในโลก) ในระหว่างการเดินทางเยือนจีนเมื่อเดือนเมษายน ที่ผ่านมา ท่านนายกฯ เวิน เจียเป่า ของจีนได้เอ่ยปากขอกานายกฯ ไทยอย่างชัดเจนว่า “ขอให้ฝ่ายไทยอำนวยความสะดวกด้านข้อกฎหมายต่าง ๆ พร้อมทั้งขอให้สนับสนุนบริษัทจีนเข้าไปพัฒนาแร่โปแตชเทียมในไทยด้วย”

จากรายงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนจีนกลุ่มนี้ได้ยื่นคำขออาญาบัตรพิเศษ เพื่อสำรวจแหล่งแร่โปแตชที่อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร รวมทั้งหมด 12 แปลง กินเนื้อที่รวม 120,000 ไร่

ในที่สุด ภาคจบของเรื่องนี้จะเป็นอย่างไร เราคงจะต้องจับตาเกาะติดกันต่อไป และต้องไม่ลืมว่า โครงการเหมืองแร่โปแตชมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของพี่น้องอีสานในวงกว้าง รวมทั้งมีผลกระทบสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะโครงการนี้เป็นการทำเหมืองใต้ดินที่จะต้องขุดเจาะลึกลงไปใต้ดินกว่า 100 เมตร ซึ่งอาจจะสร้างปัญหาแผ่นดินทรุดหรือถล่ม รวมทั้งปัญหากองเกลือจำนวนมากที่ขุดขึ้นมาอยู่บนผิวดิน หากไม่มีอะไรปกคลุม ผุ่นเกลือและโปแตชอาจจะปลิวไปในบริเวณรอบๆ ตามทิศทางลม หรือกรณีที่มีฝนตกหนัก/น้ำท่วม กองเกลือหลายล้านตันเหล่านั้นก็จะละลายลงสู่ที่สาธารณะได้ง่าย อาจจะไหลลงไปในนาข้าวหรือแหล่งน้ำธรรมชาติที่ชาวบ้านต้องใช้ตักต้อนน้ำดื่มก็อาจจะปนเปื้อนเกลือเค็มและสารเคมี เป็นต้น

จึงขอฝากเตือนสติ เพื่อให้ผู้ที่มีอำนาจรัฐอยู่ในกำมือจะไม่ปล่อยไหลลงไหลไปกับน้ำคำหวานทางการทูตของฝ่ายจีน (นับวันจะมีความเป็นมืออาชีพและมีลีลามากขึ้น) เพราะสิ่งสำคัญที่สุด คือ การเจรจากับฝ่ายจีนด้วยความรอบคอบ และการสร้างสมดุลในการต่อรองกับจีนในประเด็นที่เป็นผลประโยชน์ของไทย รวมทั้งการวางตัวอย่างเหมาะสมและมีศักดิ์ศรี เพื่อให้ฝ่ายจีนเคารพทำที่ของไทยเราด้วย

ขอแถมท้ายด้วยเกร็ดเล็กน้อยประเด็นน้องหมี่หลินปิง ซึ่งท่านนายกฯ หญิงคนงามจากเชียงใหม่ช่วงมีความพยายามอุทสาหะในการ “ขอหมี่” จากฝ่ายจีน โดยเฉพาะในการไปเยือนจีนเมื่อเมษายนปีที่แล้ว ในขณะที่ นายกฯ จีน เอย่ปากขอเรื่องเหมืองแร่โปแตชจากฝ่ายไทย นายกฯ หญิงไทยก็ได้หือบายประเด็นหมี่แพนด้าขึ้นมาพูดกับนายกฯ จีน รวมทั้งยังได้ไปเอย่ปากขอหมี่จากประธานรัฐสภาจีน (ไม่เกี่ยว) ด้วย ซึ่งฝ่ายจีนได้ใช้ภาษาทางการทูตในการตอบว่า “ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปพิจารณา” (แปลว่า ยากส์/ไม่รับปาก) ต่อมา เมื่อนายกฯ จีนเดินทางมาเยือนไทยในเดือนพฤศจิกายน ปีเดียวกัน นายกฯ คนสวยก็ยังคงมีความอุทสาหะบากบั่นอย่างยิ่งยวดในการเอย่ปากขอหมี่จากนายกฯ จีนอีกครั้ง จนดิฉันอดคิดไม่ได้ว่า ท่านนายกฯ เวินของจีนคงจะลำบากใจและอึดอัดใจน่าดู

ล่าสุด มีข่าวแว่วมาว่า ฝ่ายจีนอาจจะตัดสินใจปล่อยให้พ่อหมี่-แม่หมี่อยู่ในไทยต่อไปได้ แต่จำเป็นต้องนำลูกหมี่หลินปิงกลับแผ่นดินจีน ซึ่งเรื่องนี้ ดิฉันค่อนข้างเข้าใจฝ่ายจีน เพราะแท้จริงแล้ว การปล่อยให้หมี่น้อยหลินปิงได้กลับไปอยู่อาศัยตามป่าตามเขาวิ่งเล่นตามธรรมชาติน่าจะเป็น การแสดงความ”รักหมี่” อย่างที่ควรจะเป็นมากกว่านะค่ะ